

Stúdentaráð Háskóla Íslands

25. janúar 2021

Krafa stúdenta um hækkun grunnframfærslu framfærslulána Menntasjóðs námsmanna

Menntasjóður námsmanna á að veita fólki tækifæri til náms í formi námslána og styrkja. Stúdentaráð telur tímabært að endurskoða og **hækka grunnframfærslu framfærslulána** til muna, til að tryggja að stúdentar geti stundað námið sitt sem skyldi. **Grunnframfærslan þarf að samsvara, að lágmarki, dæmigerðu neysluviðmiði félagsmálaráðuneytisins.**

Stúdentar hafa lengi kallað eftir bættum kjörum, þá einna helst þeim sem þeim býðst hjá Menntasjóði námsmanna og hér áður fyrr, Lánasjóði íslenskra námsmanna. Vissulega hafa umbætur átt sér stað, bæði kerfislegar með tilkomu endurskoðunar námslánakerfisins og í úthlutunarreglum. Umbætur síðustu ára duga hins vegar skammt. En vert er að benda á framfærslulán eru gjald en ekki gjöf, stúdentar greiða til baka námslánin og því eru þau ekki styrkur fyrir utan 30% niðurfærsluna. Samfélagið og aðstæður þess eru síbreytileg og þurfa markmið og reglur sjóðsins að vera í takt við þær. Grunnframfærsla framfærslulána Menntasjóðs námsmanna er ófullnægjandi.

Tökum dæmi um einhleypan og barnslausan stúdent við Háskóla Íslands sem býr í herbergi með sameiginlegri aðstöðu á Stúdentagörðunum. Viðkomandi er á námslánum hjá Menntasjóðnum¹ þar sem grunnframfærslan er 112.312 kr. og viðbótarlán vegna húsnæðiskostnaðar er 77.188 kr., sem gera samtals 189.500 kr. á mánuði. Í byrjun skólaársins þarf viðkomandi að greiða 75 þúsund kr. í skrásetningargjöld og kaupa fjórar námsbækur sem eru sirka átta þúsund kr. hver sem gera 32 þúsund kr.. Mánaðarleg húsnæðisleiga er 98.508 kr.² Viðkomandi þarf að kaupa mat, og ef við miðum við dæmigert neysluviðmið félagsmálaráðuneytisins³ fyrir mánaðarlegum matartengdum útgjöldum fyrir einn bíllausan fullorðinn höfuðborgarbúa gera það 37.493 kr. á mánuði. Án þess að taka saman húsnæðisbætur og útgjöld vegna heilsu, þjónustu, samgangna eða tómsunda þarf viðkomandi að greiða rúmar 243 þúsund kr. í byrjun skólaársins sem gera 53.501 kr. umfram námslánið. Stúdent greiðir ekki mánaðarlega skrásetningargjöld og námsbækur, svo sá liður er ekki alltaf til staðar. Hins vegar er hægt að bæta við þeim útgjöldum sem við tökum ekki inn í dæmið í upphafi, þ.e.a.s. gjöld vegna heilsu, þjónustu, samgangna eða tómsunda. **Stúdentaráð undirstrikar að stúdentar hafa framfærsluþörf í samræmi við aðra hópa samfélagsins hvað varðar húsnæði og önnur útgjöld.**

¹ <https://menntasjodur.is/um-menntasjodinn/log-og-reglur/uthlutunarreglur-2020-2021/>

² <https://studentagardar.is/ibudir/einstaklingar/einstaklingar/?qal=S5-GAL-0007SN&cat=111>

³ <https://www.stjornarradid.is/verkefni/felags-og-fjolskyldumal/neysluvidmid/reiknival-fyrir-neysluvidmid/>

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Stúdentar ná ekki að mæta útgjöldum sínum og þurfa, oftar en ekki, að vinna samhliða námi til að ná að framfleyta sér. Með námslánakerfinu, eins og það er nú, er því verið að bjóða stúdentum upp á að koma sér í vítahring sem einkennist af því að þurfa að vinna fyrir sér þrátt fyrir að vera á framfærslulánum. Það kemur síðan í bakið á stúdentum, því frítekjumarkið refsar þeim sem hafa tekjur umfram 1.364.000 kr. á ári. 45% þeirra árlegu tekna sem eru umfram koma til frádráttar á námsláni. Lánsupphæðin, 189.500 kr., lækkar í takt við skerðinguna. Vegna skerðingarinnar þurfa stúdentar að vinna enn meira – vítahringurinn heldur áfram. **Stúdentar á Íslandi eru einmitt í þeirri stöðu að það að vinna samhliða námi er venjan.**

Árið 2020 var óhefðbundið ár og hafði veruleg áhrif á daglegt líf stúdenta. Samkvæmt atvinnuleysistöllum Vinnumálastofnunar eru 46% atvinnulausra ungt fólk á aldrinum 16-34 ára⁴ og er því spáð að atvinnuleysi aukist á næstu mánuðum.⁵ Þess má geta að stúdentar eru ekki allir meðtaldir í þessum tölum þar sem þeir ekki á atvinnuleysisskrá, enda eiga þeir ekki rétt á atvinnuleysisbótum. Stúdentar geta sótt um fimmföldun frítekjumarksins ef þeir eru að snúa til baka í nám af atvinnumarkaðnum eða hafa ekki verið á námslánum sl. 6 mánuði, en þetta úrræði grípur ekki alla. Samkvæmt fyrstu tölum EUROSTUDENT VII⁶ telja 72% íslenskra stúdenta að án vinnunar sinnar ættu þeir ekki efni á að vera í námi. Þeir vinna yfirleitt allt árið um kring og nýta sumarið til þess að vinna sér inn pening fyrir þá þrjá mánuði sumarsins sem þeir eiga ekki rétt á námslánum og einnig komandi skólaári. Samkvæmt EUROSTUDENT VII, telja 25% íslenskra stúdenta vinnuna sína hafa áhrif á námsframvindu, 31% glíma við fjárhagslega erfiðleika og 43% eyða 40% eða meira af sínum mánaðarlegum tekjum í húsnæði. Fjárhagsörðugleikar og fjárhagsáhyggjur stúdenta eru hindranir sem koma í veg fyrir að stúdentar geti stundað nám sitt sem skyldi, sem getur jafnvel leitt til þess að stúdentar flosna upp úr námi, andlegri heilsu þeirra hraki og að stúdentar keyri sig út og missi móðinn.

Mennta- og menningarmálaráðherra sagði 6. október 2020 þegar rætt var um fjármálaáætlun 2021-2025:

„... Það er alveg ljóst að við þurfum að passa upp á að allir geti lifað af þeim styrkjum og námslánum sem í boði eru. Við vitum að það þarf líklega til framtíðar að gera betur hvað það varðar, ég tek undir það. [...] ég er algerlega sammála, að í þessu efnahagsáfalli hafa möguleikar námsmanna til þess að afla sér tekna minnkað verulega. En það eru líka tækifæri hvað það varðar. Við höfum séð að íslenskir námsmenn hafa unnið gríðarlega mikið með námi og þeir hafa verið lengur í námi og útskrifast seinna vegna þess. Ég held að við eigum líka að huga

⁴ <https://www.vinnumalastofnun.is/media/2735/nov-2020-toflur-1-9.pdf>

⁵ <https://www.vinnumalastofnun.is/media/2734/nov-2020-skyrsla.pdf>

⁶ https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/Eurostudent_brochure_WEB.pdf

Stúdentaráð Háskóla Íslands

að því núna á hinu háa Alþingi hvernig við getum styrkt enn frekar umgjörð íslenskra námsmanna.”⁷

Einnig hefur ráðherra setið fundi með fulltrúum stúdentahreyfinga síðan fyrr í vetur og hefur þar gefið fram að hún, ásamt stjórn Menntasjóðsins, hefur verið að skoða grunnframfærsluna.

Nú er verið að endurskoða úthlutunarreglur Menntasjóðsins og mun stjórn sjóðsins leggja tillögu sína að reglum fyrir ráðherra. Ráðherra setur síðan nýjar úthlutunarreglur eigi síðar en 1. apríl.

Stúdentaráð leggst gegn því að stúdentar þurfi að leita til vinnumarkaðarins þegar þeir eru á námslánnum. Grunnframfærslan á að duga stúdentum til að framfleyta sér og veita þeim tækifæri til að stunda nám óáreitt og án fjárhagsörðugleika.

Stúdentar horfa nú til ráðherra og krefjast að grunnframfærsla framfærslulána verði hækkuð í úthlutunarreglum Menntasjóðs námsmanna fyrir skólaárið 2021-2022.

Fyrir hönd Stúdentaráðs Háskóla Íslands

Sara Þöll Finnbogadóttir
Lánasjóðsfulltrúi Stúdentaráðs Háskóla Íslands

---

⁷ <https://www.althingi.is/alttext/raeda/151/rad20201006T203134.html>